

PUHU, POHJOINEN, PUHU

Oulun piispa Samuel Salmi on kirjoittanut kirjan Puhu, pohjoinen, puhu (Pohjan Väylä 2002). Kirja koostuu saarnoista, puheista ja lehtikirjoituksista.

Kirja tämänpuoleisista

Jo kirjan nimi "Puhu, pohjoinen, puhu" viittaa siihen, että pohjoisen ihminen on joutunut huonoon asemaan ja nyt piispa kehottaa itseään ja muita puhumaan tämän puolesta. Tässä halutaan kiinnittää huomiota alueelliseen eriarvoisuuteen. Kysymys on siis **aluepolitiikasta**. Piispa haluaa olla puhumassa pohjoisen ihmisen puolesta nimenomaan parantaakseen hänen maallista elämäänsä. Piispan pitäisi kuitenkin olla välittämässä - ei pohjoisen ihmisen puhetta etelälle - vaan Jumalan puhetta sekä pohjoiselle että etelälle! Kirjan painopiste on "tämänpuoleisissa". Erityisesti kirjan loppuluvuissa piispa lähtee maailmanparantajan epäkiitolliselle harhapolulle, tulojen tasaukseen ym.

Ekumeenikko

Piispa Salmi on ekumeenikko. Hän on osallistunut Suomen.ev.lut.kirkon edustajana Pohjoismaiden ekumeenisen neuvoston työskentelyyn (hallituksen jäsen v:sta 1993). Suomen ekumeenisen neuvoston jäsen Salmi on ollut 1983-87. Lisäksi hän on osallistunut Kirkkojen maailmanneuvoston kokouksiin.

Paavin ystävä

Roomalla ja Marialla on tärkeä tila hänen teologiassaan - ja sydämessään. Hän puhuu suurella lämmöllä ja innolla Rooma-suhteistaan. Hän kuuluu "Roman hurmaamiin" kirkonmiehiin!

Kirkko antaa synnit anteeksi

Laestadiolaisella maaperällä kysymys avaintenvallasta on tärkeä: *"kenellä on nyt oikeus julistaa syntejä anteeksi, millä ryhmittymällä, millä kirkolla?...oikeus siihen on Kristuksella...universaalille kirkolle se on annettu lahja ja tehtävä."* - Lähetyskäskyn mukaan tehtävää ei ole annettu millekään instituutiolle, **vaan ainoastaan Jeesuksen opetuslapsille**, uskoville ihmisille. Tässä Laestadius oli raamatullisilla linjoilla - Salmi taas ei. Yksikään, joka ei ole itse saanut syntejään anteeksi, ei voi olla anteeksiantamuksen välittäjänä toisille. Suuri kirkko ja sen mahdollinen korkea virka ei muuta asiaa miksikään; taivaalliset aarteet ovat ainoastaan uskovien jaettavissa! **Epäuskoinen korkeakin kirkon virkamies on ulkopuolella sekä taivaallisen lahjan että tehtävän.**

Pelastusoppi

Oulun piispan pelastusoppi löytyy pähkinänkuoressa sivulta 97: *"Jeesus paransi halvaantuneen (Mark.2:1-12), koska hänen ystävänsä uskoivat. Kasteessa meidät on kannettu Jumalan eteen vanhempiemme ja kummiemme käsivarsilla. He ovat olleet purkamassa kattoa meidän ja taivaan väliltä. He ovat uskoneet; ja heihin on uskottu."*

Siis ihminen tulee uskoon kasteessa vanhempien ja kummien uskon vaikutuksesta; jokainen "tavallinen ihminen" kastettuna on uskova! -"He ovat uskoneet", uskovat vanhemmat ja kummit ovat kaikkienkin aikoina olleet kansankirkossa enemmän poikkeus kuin sääntö. Huterolla pohjalla seisoo

Oulun piispan pelastusoppi!

Tietysti Oulun piispa hapuilee pelastusopissa Lutherin perään. Mutta Lutherhan oli nimenomaan kastekysymyksen kohdalla niin monisanainen ja -selitteinen, ettei ole ihme, jos piispakin joutuu tällä tiellä metsään. Toki meidän on syytä muistaa, että Luther piti välttämättömänä lapsen omakohtaista uskoa. Mihin taas Luther perusti tämän, se on toinen asia; perustelut olivat hyvin epämääräisiä ja aivan kestäättömiä.

Ei mitään uutta

Jo "Pohjolan pasuuna" **Lars Leevi Laestadiuksen** aikana (1800-61) oli vallalla samanlainen suruton pelastusoppi: kaikkia kastettuja pidettiin kristittyinä:

"Sellainen tilanne nyt kuitenkin on luterilaisessa kirkossa, ettei pappi kysy katumusta eikä parannusta katekumeeneilta (kasteoppilas) eikä ehtoolliselle tulijoilta. Hän ei tee myöskään mitään eroa suruttomien, heränneiden ja armossa olevien välillä, vaan suuntaa puheensa umpimähkään koko seurakunnalle, ikäänkuin he kaikki olisivat armoitettuja kristittyjä."

Voimme sanoa, että Salmi liittyy pelastusopissaan halki vuosisatojen kansankirkon piispojen suosimaan valtauomaan.

Elämän tarkoituksesta

Aihe on erittäin ajankohtainen. Moni aikamme ongelmista kiertyy juuri tämän kysymyksen ympärille. Kaiken ikäiset aina lapsista vanhuksiin kärsivät tarkoituksettomasta elämästä.

Salmen mukaan elämän *"tarkoitukseksi riittää, että tulee rakastetuksi ja rakastaa."* Ei ole mikään vähäpätöinen asia rakastaa ja tulla rakastetuksi. Monet jäävät tänään rakkautta vaille. Nämä kuuluvat ihmisen perustarpeisiin. Mutta elämän perimmäinen tarkoitus ei toteudu sillä, että koetaan inhimillistä rakkautta ja saadaan sitä takaisin. Rakkauden harha hallitsee Salmeakin. Todellinen elämän tarkoitus on Kristus. Vasta silloin, kun ihminen saa Kristuksen sydämeensä, tämä ongelma saa ratkaisunsa. Vanha Katekismus sanoo: *"Jumalan ja Vapahtajamme Jeesuksen Kristuksen tunteminen ja Jumalan lapseksi pääseminen on elämämme kallein asia."*

Evankeliumin ytimestä

Ensiarvoisen tärkeää on, että hengellisen työn tekijällä on järjestys oikea. Vaikka teologia muodollisesti ja tietopuolisesti hallittaisiin laidasta laitaan, koko teologinen ura mitätöityy, jos priorisointi ei ole kohdallaan. Jos ydin ei ole kaikkea hallitsevana, silloin turmeltuu koko teologinen rakennelma; se painuu kokoon kuin korttitalo. Tällöin koko uskonelämä rakentuu KLIPPAASTA, kuoresta. Klippaa on eräs sielunvihollisen nimi. Tällöin kiinnitetään suhteettomasti huomiota kaikkeen epäoleelliseen, ulkonaiseen. Fariseukset ovat tästä suuntauksesta kouluesimerkki:

"Voi teitä, kirjanoppineet ja fariseukset, te ulkokullatut, kun te puhdistatte maljan ja vadin ulkopuolen, mutta sisältä ne ovat täynnä ryöstöä ja hillittömyyttä! Sinä sokea fariseus, puhdistas ensin maljan sisus, että sen ulkopuolikin tulisi puhtaaksi! Voi teitä, kirjanoppineet ja fariseukset, te ulkokullatut, kun te olette valkeiksi kalkittujen hautojen kaltaisia: ulkoa ne kyllä näyttävät kauniilta, mutta ovat sisältä täynnä kuolleitten luita ja kaikkea saastaa! Samoin tekin ulkoa kyllä näytätte ihmisten silmissä hurskailta, mutta sisältä te olette täynnä ulkokultaisuutta ja laittomuutta" (Matt.23:25-28).

Nimenomaan lopunajan kristittyjä vaanii tämä vaara: *"heissä on jumalisuuden ulkokuori, mutta he kieltävät sen voiman. Senkaltaisia karta"* (2 Tim.3:5).

Salmi kirjoittaa: *"Evankeliumin ydin on, että ihminen johdatetaan ihmettelemään Jumalan suuria tekoja."*

Tuskin ihminen ihmettelyn kautta pelastuu. Jeesuksen aikana oli paljon "ihmettelijöitä", mutta ei se välttämättä johtanut heitä pelastukseen. Tarvitaan ihmettelyn lisäksi Jeesuksen omakohtainen vastaanottaminen. Ei perimmäinen tehtävämme ole järjen tasolla ohjata ihmisiä ihmettelemään luomakunnan ihmeellisyyksiä, vaan tekemään parannusta synneistään. Eiköhän tässä olla vielä kuoren (klippaan) kanssa tekemisissä. Evankeliumin ydin on ilmaistu Joh.3:16, joka kertoo ihmisen pelastustarpeen ja pelastustien. Raamatullinen tie "Jumalan tekojen ihmettelyyn": parannussaarna - synnintunto - parannuksen tekeminen - uudestisyntyminen. Ihmisen silmät avautuvat "ihmettelemään Jumalan suuria tekoja" vasta uudestisyntymisen kautta: *"Kaiken uusin silmin näen nyt."* Salmi on valjastanut "kärkyt hevosen eteen"!

Uskonkokemuksen puuttuminen

Piispa Samuel Salmen ongelma kirkonmiehenä liittyy siihen, mihin prof. Antti J. Pietilä kiinnitti huomiota jo 1930-luvulla: *"Monilta papeilta puuttuu persoonallinen uskonkokemus."* Salmen teksti nousee lahjakkuudesta ja suuresta teologisesta oppineisuudesta, mutta ei uskonkokemuksesta. Kirjaa lukiessa tulee vakuuttuneeksi siitä, että kirjoittaja on vailla jopa perustavaa kääntymisen kokemusta, joka taas on edellytys kaikille muille uskonkokemuksille. **Tätä puutetta ei kompensoida millään.** Tämä kokemus oli mm. Laestadiuksen koko uskonelämän ja teologian pohjana. **Saarnamies, jolta puuttuu persoonallinen uskoontulokokemus, kokee teologiansa ontuvan joka kulmalta.**

Kansanmies

Kirja "Puhu, pohjoinen, puhu" kertoo, että Samuel Salmi on varsin tavallinen piispa. Kansankirkko on hänelle **pyhä apostolinen instituutio**. Kaikki ihmiset ovat kasteen perusteella Jumalan lapsia. Jakoa kahteen kavahdetaan; on vain seurakuntalaisia. Samuel Salmi on "kansanmies", joka ei esitä seurakuntalaisilleen mitään erikoisia hengellisiä vaatimuksia.

Inssin testamentti

Äskettäin saimme lukea lehdestä (HS 3.7.), että Kangasalan kirkkoherra, rovasti **Heikki Nurmiraanta** on siirtynyt ajan rajan yli. Hän oli tunnettu työstään nuorten ja miesten parissa. Hän oli myös Kostamus-pappi. Omat kokemukseni Nurmiraannasta rajoittuvat 70-luvulle, jolloin molemmat toimimme Hämeessä nuorisotyössä. "Inssi", kuten häntä kutsuttiin (en muista lisänimen alkuperää), oli innokas herätyshenkinen työntekijä. Kerran inssi sanoi sanat, jotka jäivät minulle hänen testamentikseen. Puhuttiin pappisvirasta ja "inssi" sanoi miehekkäästi syvällä rintäänellä: "ME EMME TARVITSE PAPEIKSI KANSANMIEHIÄ, VAAN JUMALAN MIEHIÄ!"

Köyhien ystävä?

Salmi ei ole mikään kirkon hengellinen uudistaja, vaan pyrkii säilyttämään entiset vakaat olot. Hänen mielenkiintonsa kohteena on lähinnä ihmisten sosiaalinen asema; **tulonjaon on oltava oikeudenmukainen**. Tietysti tässä kohden voidaan esittää kysymys sanoman uskottavuudesta. Piispan komea risti, hopeoitu sauva ja pramea virkapuku eivät ehkä köyhälle kansalaiselle

ole paras mahdollinen viesti siitä, että piispa on tosissaan. Edelleen piispan korkea palkka nakertaa uskottavuutta köyhien todellisesta ystävästä. Mutta voiko piispa nykyisessä luopiokirkossa millään muulla säilyttää arvonantonsa? **Hänen on pakko hakea kannuksensa tämänpuoleisista.** Kun taivaalliset aarteet eivät ole kirkastuneet, on pakko liittyä maallisen hyvän jakomiesten joukkoon - jottei olisi aivan tyhjäntoimittaja. Jeesusahan, kuten tunnettua, kieltäytyi samaisesta kunniaista: **"Niin muuan mies kansanjoukosta sanoi hänelle: "Opettaja, sano minun veljelleni, että hän jakaisi kansani perinnön". Mutta hän vastasi hänelle: "Ihminen, kuka on minut asettanut teille tuomariksi tai jakomieheksi?"** (Luuk.12:13-14). Nykyaikaiseksi piispaksi Salmen tekee suuntautuminen Roomaan ja valveutumisen yhteiskunnallisissa asioissa. Naispappeuden hyväksyminen on nykyisin jo välttämätön peruslähtökohta piispaksi aikovalle.

Sanoma puuttuu

Kerrotaan, että valitessaan puhujia tilaisuuksiinsa paroni Paul Nicolay tiedusteli: "ONKO HÄNELLÄ SANOMA?"

Pohjoinen puhuu paljon - mutta sanoo valitettavan vähän! Raamatullinen sanoma, iäisyys-sanoma, on hukassa. Salmi ei puhu evankeliumin hullutusta, vaan tavallisia maallisia asioita - tosin oppineen ja sivistyneen ihmisen sanakääntein. Hän ei ole tässä mielessä lainkaan rinnastettavissa **Laestadiukseen, joka ei kantanut huolta "pohjoisen äänestä", vaan "Jumalan äänestä".** Laestadius "saarnasi parannusta syntien anteeksisaamiseksi", Salmelta tämä ote pitkälti puuttuu.

Monta kertaa maallikot tajuavat pelastuksen perusasiat verrattomasti selkeämmin kuin teologit. Yksinkertainen ja köyhä Lapin Maria johti aikoinaan Laestadiuksen uskon tielle.

Eräs mummo tarjosi evankelioivaa traktaattia piispalle. Piispa torjui tarjouksen: "Ettekö tiedä, että minä olen piispa?" "Ei se mitään, ei se mitään", vastasi mummo, "tarttee se piispakin pelastusta".

Puhu, Herra...

Piispa Salmen huoli on vaakatasolla, "tämänpuoleisissa". Pohjoisen ääni pitäisi saada kuulumaan. Tämä ei kuitenkaan ole ratkaisu: *"Ei tule apua idästä, ei lännestä, ei vuorisesta erämaasta, vaan Jumala on se, joka tuomitsee: yhden hän alentaa, toisen ylentää"* (Ps.75:7-8). Raamatun profeetat kieltäytyivät kunniaista olla "pohjoisen äänitorvia"; he halusivat olla Jumalan sanansaattajia: *"Kuulkaa, taivaat, ota korviisi, maa, sillä Herra puhuu"* (Jes.1:2).

Raamatun Samuel ei ollut kiinnostunut sen enempää pohjoisen kuin etelänkään puheesta. Hän pyysi: *"Puhu, Herra; palvelijasi kuulee"* (1 Sam.3:9). Eikö nimenomaan kirkon tehtävä ole välittää Jumalan puhetta? Herran profeetat julistivat: Näin sanoo Herra!

Pohjoisenkaan ihmisen puute ja hätä ei viimekädessä ole ajallista, vaan hengellistä. Jos piispa ei tätä tajua, kuka sitten? **Pohjoisenkin tulisi korottaa äänensä, jottei Herran sana kokonaan häviäisi kirkoistamme.** Siinä on todellinen huoli ja puhumisen aihe - myös pohjoisella! Eksyttävänä lopun aikana kuullaan "pohjoisen" ja "etelänkin" puheita, mutta kuka julistaa Suomen suruttomalle kansalle Jumalan sanaa? *"Katso, päivät tulevat, sanoo Herra, Herra, jolloin minä lähetän nälän maahan: en leivän nälkää enkä veden janoa, vaan Herran sanojen kuulemisen nälän. Silloin he hoippuvat merestä mereen, pohjoisesta itään; he samoavat etsien Herran sanaa, mutta eivät löydä"* (Aam.8:11-12).

Väinö Hotti